

Signaal Vrijwilligersvergoeding

Waardering voor inzet kan duur uitpakken

Schokkende cijfers

Als vrijwilligers hun taken niet meer uitvoeren vallen veel verenigingen, scholen, zorgtaken en andere vitale functies stil. Vrijwilligerswerk is werk dat iemand onbetaald en onverplicht doet, voor anderen of voor de samenleving. De waardering voor de inzet van vrijwilligers is groot vanuit de organisaties en de mensen voor wie zij werken. Immers, zonder hun inzet vervallen activiteiten. Vrijwilligerswerk wordt daarom ook wel 'het cement' van de samenleving genoemd. Het is niet zo eenvoudig om kundige mensen te vinden die zich vrijwillig en zonder betaling willen inzetten voor een goede zaak. De overheid 'ondersteunt' vrijwilligerswerk via speciale regels in de wet. Uit onze signalen blijken veel mensen moeite te hebben met deze regels.

De Landelijke Cliëntenraad heeft op basis van deze signalen een analyse gemaakt. Hieruit blijkt dat de regels vrijwilligers ernstig in de problemen kunnen brengen. Op verzoek van de LCR heeft het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) uitgerekend welke problemen kunnen optreden. De LCR vindt de uitkomsten schokkend.

Iemand die bijvoorbeeld een bijstandsuitkering heeft en 1 euro per jaar te veel vrijwilligersvergoeding ontvangt, moet maar liefst 150 euro per maand een heel jaar lang van de uitkering terugbetalen (zie pag 6). Het hele bedrag van de vergoeding wordt dan als inkomen gezien. De LCR vindt dat hier zo snel mogelijk een oplossing voor moet komen. Nu wordt het vrijwilligers onnodig moeilijk gemaakt.

De Landelijke Cliëntenraad als voorbeeld organisatie met inzet van vrijwilligers

De inzet van vrijwilligers is voor een organisatie als de Landelijke Cliëntenraad (LCR) onmisbaar. De Raad bestaat voor een belangrijk

gedeelte uit vrijwilligers met daaronder een staf van betaalde medewerkers om de Raad te ondersteunen. Wie lid wil zijn van de Raad van de LCR moeten daarnaast óók lid zijn van een van de organisaties die binnen de Raad zijn vertegenwoordigd. Het gaat dan om vakbonden, belangenorganisaties voor ouderen, mensen met een psychische kwetsbaarheid, met een beperking, daklozen, met een migratieachtergrond of cliëntenraden bij gemeente en uitvoeringsorganisaties. Deze kennis uit de praktijk brengen de leden mee naar de Landelijke Cliëntenraad. Zonder deze mensen is er geen Landelijke Cliëntenraad.

In de afgelopen jaren heeft de LCR gezien dat bij de vergoeding van kosten voor vrijwilligerswerk knelpunten ontstaan. Dat bleek niet alleen bij de leden van de LCR te spelen, maar ook bij een aantal lid-organisaties van de Landelijke Cliëntenraad. Uit een uitzending van Kassa is duidelijk geworden dat veel meer burgers, ook in andere vrijwilligersfuncties, te maken hebben met deze problemen.

Waar draait het om? Vrijwilligers kunnen een vergoeding ontvangen als waardering voor hun inzet en de onkostenvergoeding voor bijvoorbeeld gemaakte reiskosten. Als die vergoeding naast een uitkering, (laag) loon of studiebeurs wordt uitgekeerd, dan blijken er behoorlijke risico's aan te kleven. Uit de signalen die de Landelijke Cliëntenraad heeft opgehaald zijn een aantal hardheden in de regels van de Belastingdienst aan het licht gekomen. Deze hardheden en signalen heeft het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) op verzoek van de LCR onderzocht. Belangrijkste vraag daarbij is: welke gevolgen zijn er voor het inkomen als er een euro meer dan de vrijstelling wordt ontvangen?

Ik schrok me rot

'Ik zit al ruim 20 jaar in de WAO en kan door mijn psychische problemen niet werken. Ik wil wel graag wat bijdragen aan de maatschappij. Daarom doe ik vrijwilligerswerk. Ik draai af en toe mee in een belangenorganisatie voor mensen met psychische problemen waar ik meedenk over hoe we ervoor kunnen zorgen dat het taboe verdwijnt. Ik vertel mijn verhaal ook vaak bij bijeenkomsten van andere organisaties. Natuurlijk kennen ze mijn problemen: als het niet gaat, dan kom ik niet.

Van al die clubjes krijg ik mijn reiskosten vergoed. Gelukkig wel, want ik moet soms wel 2 uur reizen om ergens te komen en ik kan dat allemaal niet zelf betalen. Maar ik krijg dus ook een vrijwilligersvergoeding. Ik wist van het maxi-

imum bedrag van 1800 euro per jaar, maar ik wist niet dat ook de reiskosten daarbij worden opgeteld. Op een gegeven moment kreeg ik bericht dat ik een lagere uitkering zou krijgen. Ik schrok me rot. Ik wist dat mijn vrijwilligersvergoeding onder het maximum bedrag was gebleven. Ze vertelden me de reiskostenvergoeding erbij was opgeteld. Ik dacht dat dat een fout was. Dat is toch te gek voor woorden? Dus iemand die verder weg woont, wordt meer benadeeld dan iemand die in de buurt woont, want die laatste heeft geen reiskostenvergoeding nodig om mee te draaien. Ik vind het eigenlijk gewoon discriminatie van mensen die verder weg wonen.'

Vrouw 57 jaar

Hardheden in de regelgeving rond de vrijwilligersvergoeding

In de wetgeving die de [Belastingdienst](#) uitvoert, heeft de LCR veel hardheden gevonden. De vrijwilligersvergoeding kent grenzen die er bij overschrijding toe leiden dat mensen in grote financiële problemen komen. Dit komt omdat de regels niet logisch zijn, en ook veel drempels en onduidelijkheden kennen om mensen een vergoeding te geven.

In de analyse van signalen kost het verschillende financieel deskundigen die de problemen kregen voorgelegd veel tijd en moeite om de wet- en regelgeving te doorgronden. De bevindingen van deze deskundigen lopen ook uiteen. Als deskundigen de wet al niet kunnen uitleggen, is de kans groot dat zowel vrijwilligers als 'hun' organisaties helemaal vastlopen. Dat geldt ook voor de Landelijke Cliëntenraad. Wij hebben een jaar nodig gehad met ondersteuning van onze accountant en het [Nibud](#) om de voorlichting aan onze leden op orde te krijgen.

De wetgeving: een hindernisbaan

De wet- en regelgeving kent een vrijstelling als het om de vergoeding(en) voor vrijwilligers gaat. Daaraan zijn strenge voorwaarden verbonden. Wie boven de vrijstelling uitkomt, ondervindt daarvan gevolgen.

1. Maximum per jaar en per maand

Er zijn verschillende voorschriften om de vergoeding onder de vrijstelling te laten vallen. De jaarlijkse vrijstelling is voor 2022 vastgesteld op 180 euro per maand of 1800 euro per jaar.

2. Maximum vergoeding per uur

Voor mensen die een vergoeding per uur ontvangen mag deze voor

mensen ouder dan 21 jaar niet hoger zijn dan 5 euro per uur. Voor jongeren onder de 21 is dat maximaal 2,75 per uur.

3. Verschillende vergoedingen worden bij elkaar opgeteld

Ontvang je een vergoeding voor je inzet (vrijwilligersvergoeding) én een vergoeding voor gemaakte onkosten voor het uitvoeren van je vrijwilligerswerk (onkostenvergoeding), dan worden deze bij elkaar opgeteld en gelden ook de maxima van 180 euro per maand en 1800 euro per jaar.

4. Ontvang je alléén een onkostenvergoeding, dan geldt er geen maximale vrijstelling

Worden alleen onkosten vergoed, dan geldt er géén maximale vrijstelling voor de kosten die je mag declareren.

5. Overschrijding van de genoemde bedragen onder 1 betekent dat alle bedragen belast worden als loon

Het overschrijden van de maximum vergoeding van de vrijstelling betekent dat álle ontvangen bedragen worden belast. Op de [website van de Belastingdienst](#) staat een aantal voorbeelden opgenomen hoe de regels moeten worden begrepen.

Er was niets te kiezen

'Sinds een paar jaar zit ik in een cliëntenraad en ik heb een Wia-uitkering. Ik kom op voor de belangen van andere mensen die een uitkering van UWV krijgen. Bij UWV hadden ze besloten om één bedrag over te maken: voor mijn inzet (en die van anderen in de cliëntenraad) én voor de vergoeding van reiskosten. Dus iedereen krijgt hetzelfde bedrag en er was niets te kiezen, maar dat is in totaal wel hoger dan het maximum bedrag aan vrijstelling

dat de Belastingdienst hanteert. Ik kreeg meteen bericht dat ik daardoor gekort zou worden op mijn uitkering. Kun je nagaan: je doet iets om de stem van uitkeringsgerechtigden in te brengen, dat doe je vrijwillig en dan kom ik door diezelfde uitkeringsorganisatie in de problemen. Als het niet zo triest was - het gaat om mijn inkomen - dan zou je om die kromme manier van werken kunnen lachen. Ik kan er nu niet om lachen. Dit moet anders.'

Man, 62 jaar

Regels in de praktijk

Veel burgers die zich inzetten als vrijwilliger doen dit naast werk, studie of een uitkering. Voor de LCR is het belangrijk te weten welke gevolgen mensen ervaren als zij extra inkomen hebben. In 2020 en 2021 heeft de LCR aandacht gevraagd voor verrekening van inkomsten bij mensen die een uitkering hebben én loon uit werk. In het rapport 'Als verrekening een beperking is' komt helder naar voren dat verandering van inkomen grote gevolgen heeft voor de uitkering én de toeslagen die mensen ontvangen.

Onder regel 5 (hierboven en linken) staat beschreven dat bij een overschrijding van het maximum (per maand) aan ontvangen vrijwilligers- én onkostenvergoedingen samen, alle ontvangen bedragen als loon worden gezien. Het betekent dat daarmee het inkomen verandert en iemand zo meteen gevolgen merkt voor de uitkering en de toeslagen. Wat de effecten precies zijn voor verschillende uitkeringen als de vrijstelling met 1 euro wordt overschreden, heeft het Nibud uitgezocht. Dat levert het volgende overzicht op:

Effect te hoge vrijwilligersvergoeding van 1.801 euro per jaar op netto maandinkomen

	Alleenstaand	Paar zonder kinderen	Alleenstaande ouder 2 kinderen	Paar 2 kinderen
Bijstandsuitkering	-150	-150	-150	-150
WW-uitkering	-133	-133	-133	-133
ANW-uitkering*	-74	n.v.t.	-74	n.v.t.
Minimumloon	-127	-105	-63	-105

*Kwijtschelding lokale heffing vervalt.

De hardheden onder de loep

Maximum van 1800 per jaar en 180 euro per maand.

1. Onlogische bedragen en maximum vergoeding per jaar

Wat opvalt is dat 12 maal 180 euro (per maand) in totaal 2160 euro is en niet het jaarlijkse maximum van 1800 euro. Vaak zijn mensen het hele jaar vrijwilliger. De vrijstelling per maand en de vrijstelling per jaar sluiten hierbij niet aan. Dit betekent dat iedereen die een vrijwilligersvergoeding toekent moet opletten: er zijn verschillende drempels. Om aan te sluiten bij de leefwereld van burgers is het veel logischer om het maandbedrag maal 12 te doen. Omdat bedragen zijn gemaximeerd per maand en per jaar is het extra knellend om óók eisen te stellen aan het uurbedrag. Wie 1 cent meer krijgt dan de vergoeding van 5 euro per uur (voor vrijwilligers ouder dan 21 jaar) krijgt al te maken met het belasten van de totale vergoeding. Als er al twee voorschriften gelden, waarom alles nog complexer maken met een derde? Dit soort voorschriften maakt de uitvoering van de regels voor burgers en organisaties onnodig ingewikkeld. Wordt er (onbedoeld) een fout gemaakt, dan komt *niet de betaler* van de vergoeding in de problemen maar de *vrijwilliger*.

2. Optellen van bedragen

Als betalers van de vrijwilligersvergoedingen denken zich aan alle regels te houden, kunnen vrijwilligers toch in de problemen komen. De Belastingdienst en uitkeringsorganisatie(s) hanteren verschillende regels hoe ze omgaan met het 'inkomen'. Voor een uitkering kan gelden dat van het inkomen de onkosten mogen worden afgetrokken. Denk daarbij aan een vergoeding voor reizen of overige onkosten die worden gemaakt. Dit geldt niet voor de Belastingdienst. Krijg je een vergoeding voor inzet (vrijwilligersvergoeding), dan wordt de vergoeding van reiskosten daarbij opgeteld. Overschrijdt je het maximum bedrag, dan worden alle bedragen bij elkaar opgeteld.

Mijn enige mogelijkheid

'Vanaf mijn twaalfde is duidelijk dat ik verschillende aandoeningen heb waardoor ik niet veel energie heb. Omdat ik nog wel 17 uur kan werken, zit ik niet in de Wajong maar krijg ik een bijstandsuitkering. Het punt is dat ik met werk nooit meer kan verdienen dan mijn bijstandsuitkering. Dus doe ik vrijwilligerswerk. De vergoeding die ik daarvoor krijg, zijn net die extra inkomsten waardoor ik rond kan komen. Toen ik hoorde dat ook de vergoeding van reiskosten daarbij opgeteld kan worden, ben ik opnieuw gaan rekenen. Ik zou al snel in de

problemen komen omdat ik ook best vaak naar Den Haag ga om mijn verhaal te vertellen bij het ministerie bijvoorbeeld. Sinds ik hiervoor gewaarschuwd ben, heb ik tegen organisaties waarvoor ik vrijwilligerswerk doe gezegd dat ik liever bonnen heb van een supermarkt. Die komen niet op mijn rekening. Misschien moet ik dat ook wel opgeven, maar dat is hartstikke onduidelijk allemaal. Ik vind het belachelijk allemaal. Het is weer zo'n voorbeeld dat mensen die een uitkering krijgen het moeilijk wordt gemaakt. Waarom?'

Vrouw, 23 jaar

Hoe krom is dat?

'Bij de basketbalvereniging krijgen we een vergoeding voor onze inzet. Ik doe best veel. Ik train en coach twee teams bijvoorbeeld. Daarnaast ben ik ook scheidsrechter voor de basketbalbond. Per keer dat ik ergens in het land fluit krijg ik een bedrag én ik krijg mijn reiskosten vergoed. Echt niemand, maar dan ook helemaal niemand heeft mij ooit gevraagd of ik een uitkering heb of een laag loon. Ik krijg die vergoeding gewoon. Ik hoorde hierover toen BNNVARA KASSA met het onderwerp kwam. Ik kom (nog) niet in de problemen omdat

ik studeer en geen beurs ontvang. Maar stel dat ik een laag loon heb of wel een uitkering had gehad, dan zou ik dus in de problemen zijn gekomen? Hoe krom is dat? We zitten in Nederland allemaal te klagen over dat steeds minder mensen vrijwilligerswerk doen. Nou, ik snap dat wel: je gaat toch niet de problemen opzoeken? Juist mensen die een uitkering hebben, kunnen meer betekenen voor anderen en voelen zich beter als ze ook meedoen. Dat maak je dan moeilijk en onbegrijpelijk. Ik ben best slim, maar ik snap dit niet.'

Man, 25 jaar

Het onderscheid tussen vergoeding voor inzet en (reis)kosten vervalst. Het gevolg: alle ontvangen bedragen van de vrijwilligersvergoeding worden ineens belast als inkomen. Het 'extra' inkomen dat de Belastingdienst meetelt, heeft weer gevolgen voor de uitkering en de toeslagen. Dit is onrechtvaardig. Het risico bestaat dat door de onduidelijkheid de onkostenvergoeding wordt aangemerkt als inkomen. Het gevolg kan een onterechte heffing zijn.

Ook alle bedragen die iemand bij verschillende organisaties ontvangt, worden bij elkaar opgeteld. Als de vrijwilliger niet heel erg oppast en aan de bel trekt voordat organisaties de vergoedingen overmaken, dan kan het maximum bedrag worden overschreden. Met alle gevolgen van dien. Het legt een grote druk op vrijwilligers om deze administratie te bewaken.

Veel verenigingen en andere organisaties kennen een piekbelasting van vrijwilligers in bepaalde maanden. Dat betekent ook dat vergoedingen soms van verschillende organisaties tegelijkertijd bij de vrijwilliger binnenkomen. En dit is dus voor vrijwilligers een extra risico om de maandbedragen te overschrijden. De Belastingdienst staat sinds kort toe dat een bedrag over het hele jaar mag worden verspreid als een vergoeding in één keer achteraf wordt betaald. Het punt is dat veel mensen niet kunnen wachten op de vergoeding van gemaakte kosten om dit achteraf boekhoudkundig over de maanden spreiden. Voor burgers zijn de regels daarom risicovol en nauwelijks uitvoerbaar. Juist mensen die een laag inkomen (via de uitkering hebben) en dus de vergoeding goed kunnen gebruiken, kunnen er om deze reden van af zien.

Wat zijn betere oplossingen?

Hanteer een logisch maximum per maand en per jaar

De verwarring begint al met bedragen per maand die x 12 niet gelijk zijn aan het maximum per jaar. Het is voor mensen onbegrijpelijk en

kan leiden tot (onbedoelde) fouten die grote inkomensgevolgen hebben. Zorg daarom dat het jaarbedrag gelijk is aan 12x het maximum maandbedrag.

Laat de eisen van het tarief per uur vervallen

De uurtarieven bovenop de maximum bedragen per maand en per jaar zijn onnodig verwarrend. De maximale vrijstelling per maand of per jaar moeten afdoende zijn.

Laat vergoedingen voor onkosten (reiskosten en overige onkosten) buiten de vrijstelling

Sommige mensen moeten ver reizen en dat brengt extra kosten met zich mee die worden gecompenseerd door de onkostenvergoeding. Ook als iemand iets aantoonbaar aanschaft voor een organisatie (denk aan sportmaterialen, gespreksmaterialen voor bijeenkomsten) dan dekt de onkostenvergoeding deze werkelijk gemaakte kosten. Het is in het nadeel van de vrijwilliger én de organisatie als deze kosten bij de vrijwilligersvergoeding (als bedankje voor de inzet) worden opgeteld. Wie verder moet reizen of gevraagd wordt om iets aan te schaffen, zal afhaken. Laat reiskosten en overige kosten buiten de vrijstelling.

Hanteer de vrijstelling als een drempel en belast alleen de bedragen die boven de drempel uitkomen

De vrijstelling is nu een maximum bedrag. Wordt dit overschreden dan wordt niet alleen het bedrag waarmee het maximum wordt overschreden als inkomen aangemerkt, maar het gehele bedrag inclusief de vrijstelling. Dat heeft grote gevolgen voor het inkomen van mensen. Het is logischer om de vrijstelling als drempelbedrag te nemen: belast dus alleen bedragen die daar bovenuit komen en niet het hele bedrag inclusief de vrijstelling.

Als we in Nederland de unieke inzet van vrijwilligers en deze waardering willen behouden, is verandering van wet- en regelgeving noodzakelijk.

Vrijwilligerswerk in Nederland

Veel Nederlanders zetten zich als vrijwilliger in voor sportvereniging, verzorging en school, jeugdwerk. Het aandeel mensen dat vrijwilligerswerk doet, is in de afgelopen jaren gedaald. In 2021 deed nog maar 39% van alle Nederlanders boven de 15 jaar een of meerdere keren per jaar vrijwilligerswerk. In 2012 was dat nog 51 procent, en in 2020 44 procent.

De afname tussen 2020 en 2021 was vooral te zien bij vrijwilligerswerk op school, in het jeugdwerk en voor culturele verenigingen. Dat blijkt uit nieuwe cijfers van het CBS. De corona-epidemie is waarschijnlijk een belangrijke factor geweest in de daling. De meeste mensen doen vrijwilligerswerk in de

drukste periode van hun leven in leeftijd 35-45 jaar. Dat is ook de periode dat in die leeftijd de eigen kinderen naar school gaan en ouders veel zorgtaken hebben. Vooral jongeren en ouderen doen minder vrijwilligerswerk. Vrijwilligers zijn onmisbaar voor (sport)verenigingen en andere organisaties, verzorging en school. Vrijwilligerswerk heeft in Nederland een unieke en belangrijke sociale functie in de maatschappij. Op deze manier ontmoeten mensen elkaar en ze organiseren activiteiten met en voor anderen. Dit draagt bij aan het welzijn van mensen. En de activiteiten die met en voor mensen worden georganiseerd dragen bij aan het welzijn van mensen.

De Landelijke Cliëntenraad (LCR) heeft een signaleringsteam Participatiewet ingesteld dat mede mogelijk is gemaakt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het signaleringsteam van de LCR bekijkt verschillende onderdelen van de Participatiewet vanuit de ogen van mensen die er een beroep op doen. Deze informatie wordt beoordeeld. Wat staat er in de wet? Wat is de bedoeling ervan? Zijn er cijfers beschikbaar over dat deel van de Participatiewet?

Het signaal 'Vrijwilligersvergoeding' is een van die signalen en wordt aangeboden aan het ministerie van SZW met als doel om de wet, de uitvoering of de bejegening te verbeteren.

Colofon

Het Signaleringssteam van de LCR bedankt iedereen die eigen ervaringen heeft gedeeld of een bijdrage heeft geleverd aan dit signaal.

www.landelijkeclientenraad.nl

www.hetgaatovermij.org

Voor vragen, kan contact worden opgenomen via:

info@landelijkeclientenraad.nl

Vormgeving: Lawine visuele communicatie, Utrecht

December 2022